

**Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Krakowie**

Kraków, dnia sierpnia 2009 r.

**Pan
Włodzimierz Okrajek
Dyrektor Agencji Restrukturyzacji
i Modernizacji Rolnictwa
Oddział Regionalny w Krakowie
ul. Lubicz 25
31-503 Kraków**

P/09/106
LKR-410-12-03/2009

Wystąpienie pokontrolne

Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Krakowie przeprowadziła – na podstawie art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli (jednolity tekst w Dz. U. z 2007 r. Nr 231, poz. 1701) – kontrolę Biura Powiatowego Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa w Limanowej, w zakresie funkcjonowania rolnictwa ekologicznego w Polsce, w okresie 1 lipca 2005 r. do 30 czerwca 2009 r.

Niniejsze wystąpienie tut. Delegatura przesyła – stosownie do art. 60 ustawy o NIK – w związku z wynikami kontroli Biura Powiatowego ARiMR w Limanowej.

Stan faktyczny ustalony w trakcie trwania czynności kontrolnych uzasadnia skierowanie wystąpienia pokontrolnego do Małopolskiego Oddziału Regionalnego ARiMR, jako podmiotu właściwego dla podjęcia koniecznych działań. Ustalenia kontroli wykazały w szczególności, że beneficjent¹ (nr sprawy 6611/0105-63/06) zamieszkały², zakupił w 2005 r. nieruchomość o powierzchni 13,34 ha w Lubiszynie, Województwo Lubuskie. Wyżej

¹ ...art.5 ust.2 ustawy z dnia 6 września 2001r. o dostępie do informacji publicznej

² ...art.5 ust.2 ustawy z dnia 6 września 2001r. o dostępie do informacji publicznej

wymieniony nie prowadził gospodarstwa rolnego na terenie Powiatu Limanowskiego. W dniu 12 grudnia 2005 r. p.³ złożył wniosek o przyznanie płatności w pakiecie „rolnictwo ekologiczne” w wariantcie „trwałe użytki zielone”, wg stawki 330 zł za 1 ha na rok. Wyżej wymieniona deklaracja była zgodna z wypisem z Rejestru gruntów Starostwa Powiatowego w Gorzowie Wielkopolskim. Wg tego dokumentu, wskazane działki stanowiły łąki trwałe (Ł), oznaczone zgodnie z postanowieniem § 68, ust. 1, pkt 3 rozporządzenia Ministra Rozwoju Regionalnego i Budownictwa z dnia 29 marca 2001 r. w sprawie ewidencji gruntów i budynków (Dz. U. Nr 38, poz. 454). Łąka trwała – zgodnie z pkt. 3.21 Książki procedur, oznaczona była literą T, co oznaczało trwałe użytki zielone.

W dniu 7 kwietnia 2006 r. ww. beneficjent zmienił wniosek o przyznanie płatności w pakiecie rolnictwo ekologiczne z upraw „trwałe użytki zielone” na uprawy „trawy wieloletnie”, zadeklarowane jako uprawy rolnicze (w cyt. rozporządzeniu MRRiB oznaczone literą R). Działanie to było niezgodne z kwalifikacją w treści wypisu z Rejestru gruntów. Powierzchnia upraw, wg deklaracji, stanowiła 13,11 ha, a wysokość dopłat do 1 ha tak zdefiniowanych upraw wynosiła 680 zł/1 ha/na rok, tj. 350 zł/ha więcej na korzyść zadeklarowanej zmiany.

W wypisie z danych Ewidencji Gruntów i Budynków (Terenowego Biura Operatora w Limanowej) ww. działki były oznaczone jako „UZ” (użytki zielone), tj. niezgodnie z cyt. przepisem z dnia 21 marca 2001 r., jednak oddawały merytoryczną treść zgłoszonej w pierwszym wniosku uprawy.

Kontrola na miejscu opisywanego wniosku, przeprowadzona przez pracowników Oddziału Regionalnego ARiMR w Krakowie w dniu 9 października 2006 r., nie wykazała błędów. W protokole z tej kontroli sposób użytkowania działek określony został jako „trawy wieloletnie” (R). Natomiast w protokole z kontroli wniosku o płatności bezpośrednie (przeprowadzonej w tym samym dniu i przez tych samych pracowników), w tej samej pozycji uprawę określono jako „trawy na gruntach ornych”, który to zapis nie figuruje w przywołanym wykazie. Zapisy dokonane w ww. protokołach kontroli w obu przypadkach były niezgodnie z zapisem widniejącym w wypisie z Rejestru gruntów.

³ ...art.5 ust.2 ustawy z dnia 6 września 2001r. o dostępie do informacji publicznej

W kolejnych latach (2007 - 2008) wnioskodawca zadeklarował na ww. powierzchni uprawę orzecha włoskiego i kontynuował ją we wniosku na 2009 r. W latach 2006 - 2008, decyzjami Kierownika BP w Limanowej ww. beneficjent za zadeklarowane uprawy otrzymał, z tytułu pakietu „rolnictwo ekologiczne”, płatności w łącznej wysokości 56.111 zł (poza płatnościami z tytułu dopłat obszarowych w kwocie 30.570 zł).

Według reguły 25 Książki Procedur „Płatności z tytułu realizacji programu rolnośrodowiskowego”, zn. KP-611-27-ARiMR/3/z z 30 listopada 2005 r., (cyt.): „Zmiana wariantów w rolnictwie ekologicznym rozpatrywana jest według zasad dotyczących zmiany w plonie głównym. Poczynając od 1 marca 2005 r. zmiana wariantu S02b (trwałe użytki zielone) na S02a (trawy na gruntach ornym) zawsze musi być skorelowana z deklaracją TUZ we wniosku obszarowym i porównana z danymi z EGiB oraz we wszystkich wnioskach producenta rolnego zgodna”.

Treść reguły 28 ww. Książki Procedur, dotyczącej wyjaśniania i uzasadniania nieaktualnego użytkowania działek stanowi zaś, że (cyt.): „Decyzje administracyjne w sprawie przyznania płatności rolnośrodowiskowej powinny być wydawane na podstawie faktycznego użytkowania działek rolnych a w przypadku rolnictwa ekologicznego, decydującym powinien być stan faktyczny. Niemniej jednak wszystkie wnioski powinny być objęte typowaniem do kontroli na miejscu. Należało również rozważyć wprowadzenie, jako dodatkowego czynnika w analizie ryzyka przeprowadzonej przy typowaniu wniosków - występowania niezgodności pomiędzy zapisami ewidencji i użytkowaniem faktycznym.”

Według oceny NIK, w świetle cyt. reguł 25 i 28, pomimo nie wykazania błędów w kontroli administracyjnej, kilkusetkilometrowa różnica pomiędzy miejscem zamieszkania beneficjenta a prowadzeniem przez niego działalności rolniczej na działkach sklasyfikowanych jako trwałe użytki zielone oraz zmiana plonu głównego 4 miesiące po złożeniu wniosku, a następnie kolejna zmiana dokonana w 2007 r., powinny być przez pracowników Biura uznane jako czynnik podwyższonego ryzyka w następstwie czego celowym było by skierowanie wniosku o przeprowadzenie kontroli na miejscu opisanej plantacji. Ustalenia kontroli NIK obejmujące m.in. oględziny (wraz z dokumentacją fotograficzną), przeprowadzone w celu ustalenie stanu faktycznego i zgodności deklarowanych we wniosku upraw na wskazanych przez beneficjenta działkach rolnych a ich stanem faktycznym wykazały, że działki deklarowane jako uprawa orzecha włoskiego, obejmowały wskazaną nieruchomość rolną i położone były w terenie podmokłym, pokrytym wysoką trawą i trzcinami. W odległości ok. 500 m od strony

wschodniej teren był zabagniony. Działki nie były ogrodzone, ani też sadzonki orzecha nie były zabezpieczone w żaden inny sposób przed zwierzyną leśną. Zachodni i południowy kraniec działki 556/1 położony był wzdłuż ściany lasu, podobnie jak działki 555/1, oddzielonej drogą ewidencyjną. Wzdłuż północno-wschodniego krańca prowadziła droga gruntowa, z głębokimi koleinami ze stojącą wodą. Na działce nr 556/1, pokrytej trawą o wysokości 0,4-0,5 m znajdowały się stanowiska nasadzeń, tj. w pierwszym przypadku krótkie (50 - 60 cm) tyczki drewniane z odrostami pędów orzecha włoskiego tuż przy powierzchni lub bez śladu takich odrostów. W drugim przypadku pędy sadzonek o wysokości 1,2 – 1,5 m, były w części uschnięte, a tylko niektóre (ok. 5 %) zdołały wykształcić prawidłową koronę. Część pędów była nadłamana oraz nosiła ślady żerowania zwierzyny leśnej, co prowadziło do obumierania pędu głównego sadzonek.

Na działce nr 555/1 rosła wysoka trawa i mozga trzcinowa o wysokości ok. 1,5-1,8 m. Teren tej działki był podmokły i grząski, o nieuregulowanych stosunkach wodnych. Na całej powierzchni (6,5 ha) nie były widoczne ani nasadzenia, ani też wykształcone sadzonki orzecha włoskiego. Nie stwierdzono śladów zabiegów pielęgnacyjnych przy sadzonkach, nawożenia, zabezpieczenia sadzonek, w tym podkładek ochronnych. Gleba na działkach nie była przeorywana i oczyszczana z chwastów.

Zdaniem NIK, zarówno gleba jak i sposób uprawy opisywanej plantacji w żadnym stopniu nie spełniały warunków wyszczególnionych w opracowaniu z dnia 25 czerwca 2004 r. p.t.: „Uprawy drzew ziarnkowych oraz orzecha włoskiego i leszczyny metodami ekologicznymi”, wykonanym na zlecenie Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi przez Instytut Sadownictwa i Kwiaciarstwa w Skierniewicach.

Według oceny NIK wynikającej ze stanu faktycznego zadeklarowanych upraw, beneficjent płatności p⁴ nie dochował należytej staranności w działalności rolniczej, a wskazana w deklaracji na 2009 r. uprawa nie stanowi, w pojęciu dobrej praktyki rolniczej, plantacji orzecha włoskiego w trzecim roku przestawiania.

Zgodnie z postanowieniami § 16 ust.1, rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 20 lipca 2004 r. w sprawie szczegółowych warunków i trybu udzielania pomocy finansowej na

⁴ ...art.5 ust.2 ustawy z dnia 6 września 2001r. o dostępie do informacji publicznej

wspieranie przedsięwzięć rolnośrodowiskowych i poprawy dobrostanu zwierząt objętej planem rozwoju obszarów wiejskich (Dz. U. Nr 174, poz. 1809 ze zm.), jeżeli zostanie stwierdzone uchybienie w realizacji poszczególnych zadań w ramach pakietów, o których mowa w § 1 ust. 2, płatność rolnośrodowiskowa podlega w danym roku zmniejszeniu o wysokości określone w załączniku nr 5 do rozporządzenia, w części przyznanej producentowi rolnemu m.in. do działek rolnych, w stosunku do których stwierdzono takie uchybienie. W wymienionym załączniku nr 5 określono, że nie prowadzenie produkcji rolnej zgodnie z zasadami określonymi w przepisach o rolnictwie ekologicznym, skutkujące nieodpowiednim stanem uprawy, w szczególności zachwaszczeniem lub porażeniem roślin uprawnych przez szkodniki lub choroby podlega zmniejszeniu płatności rolnośrodowiskowej w wysokości 100 %.

W ocenie NIK wszystkie wymienione w zał. Nr 5 przywołanego wyżej rozporządzenia zaniedbania uprawy, stanowiące podstawę do zmniejszenia płatności rolnośrodowiskowej, miały miejsce na plantacji orzecha włoskiego prowadzonej przez beneficjenta.

Przedkładając powyższe oceny i uwagi Najwyższa Izba Kontroli wnosi o podjęcie działań wynikających z uprawnień Oddziału Terenowego ARiMR, w tym:

1. Przeprowadzenie kontroli na miejscu uprawy zadeklarowanej przez p⁵.
2. Podjęcie działań w celu wstrzymania dalszych płatności rolnośrodowiskowych oraz wyegzekwowania wypłaconych już temu producentowi kwot dotacji.

Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Krakowie, na podstawie art.62 ust.1 ustawy o NIK, oczekuje przedstawienia przez Pana Dyrektora w terminie 14 dni od daty otrzymania niniejszego wystąpienia pokontrolnego, informacji o sposobie wykorzystania uwag i wykonania wniosków bądź o działaniach podjętych w celu realizacji wniosków lub przyczyn nie podjęcia takich działań.

Zgodnie z treścią art. 61 ust. 1 ustawy o NIK, w terminie do 7 dni od daty otrzymania niniejszego wystąpienia pokontrolnego przysługuje Panu Dyrektorowi prawo zgłoszenia na

⁵ ...art. 5 ust.2 ustawy z dnia 6 września 2001r. o dostępie do informacji publicznej

piśmie, do Dyrektora Najwyższej Izby Kontroli Delegatury w Krakowie, umotywowanych zastrzeżeń w sprawie ocen, uwag i wniosków zawartych w tym wystąpieniu.

W razie zgłoszenia zastrzeżeń, zgodnie z art.62 ust.2 ustawy o NIK, termin nadesłania informacji, o której mowa wyżej, liczy się od dnia otrzymania ostatecznej uchwały.